

KOLEBKA (74) *sb f*

kolebka (74), [**kolibka**].

-b- (66), -p- (8),

o *jasne*; -e- (11), -é- (2); -e- *KochTr*; -é- *OpecZyw*; -e- : -é- *Mącz* (10 : 1); a *jasne*.

sg *N* kolebka (26). ◇ *G* kolebki (11). ◇ *A* kolebkę (2). ◇ *I* kolebką (4). ◇ *L* kolebce (14). ◇ *pl N* kolebki (3). ◇ *G* kolebek (9). ◇ *A* kolebki (2). ◇ *L* kolebkach (3); -ach (2) *SkarKaz*, *SkarKazSej*, -
ách (1) *RejZwierc*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Kołyaska*, *dziecinne łózczo na biegunach lub zawieszono u sufitu*; *cunabulum Murm*, *Mymer*¹, *BartBydg*, *Mącz*, *Cn*; *cunae Murm*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *asseda*, *crepundium*, *cuna*, *lectulus BartBydg*; *incunabula Mącz* (28) : *Cunabulum*, *eyn wieg Kolebká*. *Cunae*, *lectuli in quibus cubant infantes*. *Murm* 146; *Mymer*¹ 29; *BartBydg* 15b, 37, 38b [2 r.]; *dzieciem ie też słać do kolebki z wrocznikiem/ albo dzieci timi zioła okładać zachowawa ie od złego wrzczenia bab FalZioł* I 64a, I 64a, 155b; *LibMal* 1551/164; *On fzedzsy potym ná targ/ woz kolebek kupił/ Dziwowáli fie w domu / áboć fie pan vpił. Ten powiedział/ będąli tak fie prętko rodzic/ Nie będzie często trzebá/ po kolebki chodzić. RejFig* Ee3v; *BielKron* 100v; *Mącz* 72a, 365b; *HistRzym* 37; *SkarŻyw* 412; *StryjKron* 557 [2 r.]; *ArtKanc* B15v; *Calep* 277a.

W charakterystycznych połączeniach: kolebka dziecinna, srebrna; przysłać kolebkę; kolebki nie mieć; do kolebki położyć (kłaść) (2), słać; z kolebki wynosić, wyskoczyć; należć w kolebce.

Zwroty: »kolebkę kołyasać« (1): IEflim kiedy nád dziećmi piórko miał zábawić/ A k woli temu wieku lekkie rymy stáwić: Bodayże bych był ráczéy kolebkę kołyiał KochTr 4.

»w kolebce leżeć, być, [będący]« = *być niemowlęciem [szyk zmienny]* (3 : 1 : 1): *Temuto Platonowi (iakoż Valerius piłze) gdi iefzcze był w kolebce, na wfta pczoly miód kładły, znamionuiąc zołobna słodkość mowy iego. BielŻyw* 79; *GliczKsiąż* D8, K2v; *BielKron* 102v; o czym iest wiele wrzalkow między wámi/ ná pány y dzierzawce dobr krolewkich/ [...] ná ich fyny w kolebkách/ y dorofle/ ktorzy nigdy áni krolom áni Rzeczypołpolitey nie służyli *SkarKazSej* 693b; [Małych dziatek w kolibkach/ zliczyć ją rzeczy brzydkie/ Ktorycheś swoią [zabłą/ lam pomordował wżytkie *NeothAcros* C4v].

Złośl. (1):

Wyrażenie: »kolebka dziecinna« (1): Zániechaymy [...] drogich á nikczemnych wozow/ á rádniey kolebek dziecinných ábo klatek *VotSzl* C4.

2. *Rodzaj hamaku, wiszące łózczo (2) : domy máią [...]/ w ktorých flupy czynią/ v ktorých wiążą bawełniáne fieci co ná nich legáią/ tak gęstho iedná podle drugiey iż ony kolepki rozeznawáią/ kthore czyie mieysce* *BielKron* 452v, 46 lv.

3. *Pojazd na pasach (często przystosowany do leżenia w podróży); lektyka; lectica Murm*, *BartBydg*, *Mącz*, *Cn*; *arcera Murm*, *BartBydg*, *Calep*; *pilentum Mącz*, *Calep*, *Cn*; *raeda Mącz*, *Vulg*; *gestatorium Mącz*, *Cn*; *pensilis currus*, *epirhedium*, *petoriturum*, *quadriga*, *cameratum vehiculum Mącz*; *staticulum Calep*; *arcirma*, *arcuma*, *basterna*, *carpentum*, *chiramaxium*, *ferculum*, *lecticula*, *gestatoria sella*, *vehiculum pensile Cn* (43) : *LibMal* 1550/153; *RejFig* Cc6 [2 r.]; *Loško franczufkie sładane male,*

które w Colebcze v K. Jei Mczi bywa *WyprKr* 101, 97, 97v, 98, 112 [2 r.], 121; *BielKron* 403; *Lectica*, *Łóżko nożące*/ my zowiemy kolebką. *Mącz* 186d; *Petoricum*, *Wifzaci wóz*/ *koliébká*/ *wáfázek*. *Mącz* 296b, 32d, 288a, 299c; *Znam ia dobrze tę páníą*/ *bo też to rádá czyni*/ *iż sftépuiącz s kolebki*/ *vkaże czáfem trofzkę nogi* *GórnDworz* N5v, R; *RejZwierc* 17, 31, 58v; *Sam s Płockim*/ *y s Poznáníkim Bifkupy zá tymi*/ *W kolebce swietney iechał* *StryjWjaz* B2; *ActReg* 82 [2 r.]; *WujNT Apoc* 18/13; *SkarKaz* 580b [2 r.]; *SkarKazSej* 704b.

W charakterystycznych połączeniach: kolebka przyprawna, świetna, złota (2); zstępować z kolebki; przed kolebką jachać; na kolebkach wozić; przy kolebce jachać; w kolebce (przy)jechać (2).

Wyrażenie: »końska kolebka« (4): Lectica. eyn rozfbor Konfka kolebká. Murm 146, 146; *BartBydg* 13, 80.

Szeregi: »kolebka, (albo, i) kareta« (4): Calep 89a, 805b; *Dla bab, flúzbiŕtych, zásię kolebki, kárety CiekPotr* 30; *SkarKazSej* 666b.

»lektyka, (albo) kolebka« (3): A mądrzy walecznicy záwždy síwe á poważne ludzi/ ktorzy y widáli/ y flýcháli/ y czynili/ tedy ná lektykach álbo ná kolebkach każá zá woyfki wozić/ á ich rády á pámięci vżywáią. RejZwierc 145; *Calep* 89a, 1003a.

»rydwan albo (a) kolebka« [szyk 2 : 1] (3): Więć pániey do rydwaná álbo do kolebki/ Iuż tám rázem záprzágay ony cztery wfzytki. RejWiz 57; *Mącz* 25a; *SkarKazSej* 666b.

»(nie) woz, (ani, albo) kolebka« [szyk 2 : 1] (3): O nábożná dúfío/ oglédáy iako [...] matuchna bożá/ ijdzie [...] nie na wozie/ anij na kolébcie/ ale pieffki. OpecŻyw 10v; *Mącz* 106d, 145a.

4. Wóz (lub nosze) używany w czasie procesji do noszenia świętych posągów i obrazów (1) : *Thensa, Znémienicie pięknyemi oponkámí nákrita y obwiefzona kolebká álbo poklát ná których álbo pod którymi pogáni fwe fwrátości y obrázy w procefią wnošili/ v nas może być zwan Monftránceyny grób. Mącz* 454c.

Synonimy: 1. kołyska; 3. korab.